

Opdracht 14 – De Sociale Kwestie
Op school aan het einde van de negentiende eeuw

In Goes komt in 1865 de nieuwe RHBS tot stand, de Rijks Hogere Burgerschool. Deze instelling van het Rijk wordt gebouwd aan de Albert Joachimikade, en komt daarmee te staan naast de pas gereedgekomen Strafgewangenis. In dit thema wordt nader gekeken naar het lesprogramma en de examenopgaven uit de periode circa 1870-1880.

Vorbereiding

Allereerst moet in series als de Algemene Geschiedenis der Nederlanden of de Nieuwe Algemene Geschiedenis der Nederlanden gezocht worden naar beschrijvingen van de toestand in het onderwijs in het midden van de negentiende eeuw. Dat is de tijd dat de RHBS werd opgericht. Ook in de Zeeuwse Encyclopedie (drie delen) kan op het onderwerp onderwijs worden gezocht. Verder kan op de website van het Zeeuws Archief worden gezocht naar informatie over RHBS'en in andere steden. Ook is bij het Gemeentearchief van Goes enige literatuur over de geschiedenis van het onderwijs in Zeeland te vinden.

Literatuur

- Blok, D.P. (red) et al (1977-1983): Algemene Geschiedenis der Nederlanden (AGN). Fibula-Van Dishoeck, Haarlem.
- Bouwman, R. en Steenhuis, H. (2017). *Wij van de HBS. Terug naar de beste school van Nederland*. Meulenhoff, Amsterdam.
- Ree, D. van (1990). *Geleerdheid grijnst van alle kanten. Van Hogere Burgerschool tot het Goese Lyceum, 1865-1990*. Het Goese Lyceum, Goes.
- Sukel, A.B. (2016). *Hoogere Burgerschool Goes – Het Goese Lyceum, 1865-2015*. Het Goese Lyceum, Goes.

Online

Op de website van [Tijdschriftenbank Zeeland](#) kun je De Spuije vinden. Hierin kun je zoeken naar artikelen over de RHBS te Goes.

Op [Delpher](#) kun je onder andere het volgende boek vinden: Pijnappel, J. (1867). *Ons onderwijs*. Boekdrukkerij van A.W. Sijthoff, Leiden.

De [Krantenbank Zeeland](#) biedt veel gegevens over het onderwijs in Goes. Hierin is eenvoudig te zoeken. De namen van de leraren kunnen worden nagespeurd op internet.

Op de website van het [Gemeentearchief Goes](#) is in de fotoverzameling veel beeldmateriaal van de school te vinden. Dit kan nader worden bestudeerd en eventueel worden vergeleken met foto's van huidige klassen.

Bronnen in het archief

De correspondentie van de gemeente Goes uit de periode circa 1870-1880 bevat archiefstukken die gedetailleerde informatie geven over de school.

Verwerking

Interessant is om de verschillen en overeenkomsten in het tijdsverschil van ongeveer honderd jaar te ontdekken. Van het gebouw zijn diverse bouwkundige tekeningen bekend, die een beeld geven van het vroegere gebruik. Naast de hierboven genoemde literatuur is er nog meer informatie over de school te vinden. Aan de hand van diverse herdenkingsboekjes is een goed beeld van de school te krijgen. Met

name over de openstelling van de school voor meisjes rond 1870 is wel wat geschreven. Verder hebben door de jaren heen sommige oud-leerlingen hun ervaringen op papier gezet. In de biografie *Anna* over Annie M.G. Schmidt, geschreven door Annejet van der Zijl, wordt vrij gedetailleerd over de school geschreven. Om het lesprogramma en de ureninvulling in een kader te zetten, is het interessant om de oude gegevens tegenover de lesroosters en examenopgaven van tegenwoordig te zetten. Hiermee zijn aardige vergelijkingen te maken. Daarnaast kan worden gekeken welke docenten aan de Goese school verbonden waren, en of zij later in de wetenschap of landelijke politiek bekend zijn geworden. De school staat er nog steeds en is een monumentaal gebouw. Een gevelsteen is bezienswaardig. In een zijmuur hebben tientallen leerlingen van vroeger hun naam in een baksteen gekrast. Het gebouw zelf kan ook in het onderzoek worden betrokken.

Begeleider Gemeentearchief: F.H. de Klerk, f.de.klerk@goes.nl